

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар вучэбнай работы
і адукацыйных нававіях

В.А. Чупрыс

(подпіс) (ініцыялы, прозвішча)

2019 г.

(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № ФД – 6592 /вуч.

МАСТАЦКІ ПЕРАКЛАД І МІЖКУЛЬТУРНАЯ КАМУНІКАЦЫЯ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі другой ступені
(магістратура) па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасцей:

1-21 80 09 -- Літаратура народаў краін замежжа
(з указаннем канкрэтнай літаратуры)

1-21 80 10 -- Літаратуразнаўства

2019 г.

ж. № 167

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

і адукацыйных інавацыях

В.І.Чупрыс

(подпіс)

(ініцыялы, прозвішча)

2019 г.

(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № УД –

/вуч.

МАСТАЦКІ ПЕРАКЛАД І МІЖКУЛЬТУРНАЯ КАМУНІКАЦЫЯ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі другой ступені
(магістратура) па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасцей:

1-21 80 09 -- Літаратура народаў краін замежжа
(з указаннем канкрэтнай літаратуры)

1-21 80 10 -- Літаратуразнаўства

2019 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйных стандартаў АСВА 1-21 80 09-2012 і АСВА 1-21 80 10-2012 і вучэбных планаў, рэгістрацыйныя № Д 21-259/вуч. (ад 26.05.2017 г.) і № Д 21-261/вуч. (ад 26.05.2017 г.).

СКЛАДАЛЬНІК: І. А. Чарота, доктар філалагічных навук, прафесар, прафесар кафедры тэорыі літаратуры БДУ

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А. А. Гугнін, доктар філалагічных навук, прафесар кафедры сусветнай літаратуры і культуралогіі Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта,

А. У. Вострыкава, кандыдат філалагічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры тэорыі літаратуры БДУ

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай тэорыі літаратуры філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 6 ад 06.12.2018 г.)

Навукова-метадычным Саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 2 ад 28.12.2018 г.)

Загадчык кафедры тэорыі літаратуры
кандыдат філалагічных навук,
дацэнт

Т. А. Марозава

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны

Мэта вучэбнай дысцыпліны – аптымізацыя засваення тэорыі і практыкі мастацкага перакладу, якая дасягаецца ў непасрэднай сувязі з кантакталогіяй, паколькі гэта дае асаблівыя магчымасці для параўнальнага вывучэння розных нацыянальных літаратур і кантактаў паміж імі, г.зн. асэнсавання міжкультурнай камунікацыі. А такім чынам забяспечваецца і аптымальны ўзровень падрыхтоўка магістрантаў спецыяльнасці “Славянская філалогія”.

Задачи вучэбнай дысцыпліны:

1. авалодаць неабходнымі тэарэтычнымі ведамі;
2. правесці змястоўна-стылістычны аналіз мастацкіх тэкстаў розных літаратурных родаў, відаў і жанраў з мэтай іх навуковай інтэрпрэтацыі;
3. пашырыць прафесійныя кампетэнцыі спецыяліста-філолага.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі магістра

Вучэбная дысцыпліна “Мастацкі пераклад і міжкультурная камунікацыя” адносіцца да цыклу дысцыплін спецыяльнай падрыхтоўкі (дзяржаўны кампанент).

Сувязі з іншымі дысцыплінамі

Дысцыпліна “Мастацкі пераклад і міжкультурная камунікацыя” абапіраецца на асноўныя палажэнні такіх вучэбных дысцыплін, як тэорыя літаратуры, гісторыя літаратуры краіны вывучаемай мовы (сербскай), гісторыя беларускай літаратуры, гісторыя рускай літаратуры, гісторыя замежнай літаратуры, лінгвістычная тэорыя перакладу, агульнае славяназнаўства.

Патрабаванне да кампетэнцый

Засваенне вучэбнай дысцыпліны магістратуры “Мастацкі пераклад і міжкультурная камунікацыя” павінна забяспечыць фарміраванне наступных акадэмічных, сацыяльна-асабовых і прафесійных кампетэнцый:

акадэмічныя:

АК-1. Замацаваць здольнасці да самастойнай навукова-даследчай дзейнасці (аналіз, супастаўленне, сістэматызацыя, абстрагаванне, мадэліраванне, праверка сапраўднасці дадзеных, прыняцце рашэнняў і інш.), гатоўнасць генерыраваць і выкарыстоўваць новыя ідэі.

АК-2. Умець выкарыстоўваць метадалагічныя веды і даследчыцкія ўменні, якія забяспечваюць рашэнне задач навукова-даследчай, навукова-педагагічнай і вучэбна-метадычнай, арганізацыйна-кіраўнічай і інавацыйнай дзейнасці.

сацыяльна-асабовыя:

САК-3. Фарміраваць і аргументаваць уласныя меркаванні і прафесійную пазіцыю.

САК-6. Лагічна, аргументавана і выразна будаваць вуснае і пісьмовае маўленне, выкарыстоўваць навыкі публічнага маўлення, вядзення дыскусіі і палемікі.

прафесійныя:

ПК-7. Кваліфікавана праводзіць навуковыя даследаванні ў галіне філалогіі.

ПК-8. Выкарыстоўваць дасягненні навукі і перадавых тэхналогій у адукацыйнай і навукова-даследчай сферах.

У выніку вывучэння дысцыпліны “Мастацкі пераклад і міжкультурная камунікацыя” магістранты павінны

ведаць:

асноўныя даследаванні па тэорыі перакладу, міжкультурных і міжлітаратурных сувязей;

даследчыкаў і практыкаў мастацкага перакладу у адпаведных краінах;

нацыянальную спецыфіку ўспрымання замежных літаратур;

гісторыю беларуска-іншаславянскіх (краіны вывучаемай мовы) літаратурных узаемадачынненняў;

адпаведнага профілю перыядычныя выданні ў РБ і краіне вывучаемай мовы;

умець:

карыстацца спецыяльнай літаратурай і перыёдыкай;

перакладаць тэксты розных відаў і жанраў;

складаць панарамныя агляды літаратуры і прэсы краіны вывучаемай мовы;

рэцэнзаваць існуючыя мастацкія і медыйныя пераклады;

абгрунтаваць свае высновы на аснове набытых ведаў.

валодаць:

метадалогіяй і канкрэтнымі метадыкамі асэнсавання міжлітаратурных кантактаў;

базавым вопытам вызначэння каштоўнасці таго ці іншага іншамоўнага тэкста мастацкай літаратуры;

першапачатковымі практычнымі навыкамі перакладчыка і крытыка перакладу.

Структура вучэбнай дысцыпліны

Дысцыпліна “Мастацкі пераклад і міжкультурная камунікацыя” выкладаецца ў 2 семестры. Форма атрымання вышэйшай адукацыі – вочная.

Агульная колькасць гадзін, якая даецца на вывучэнне дысцыпліны “Мастацкі пераклад і міжкультурная камунікацыя” згодна з адукацыйным стандартам і вучэбным планам, складае: 180 гадзін, у тым ліку 48 аўдыторных, з іх: лекцый – 20, практычных заняткаў – 24 гадзін, кіруемай самастойнай работы – 4 гадзіны.

Працаёмкасць вучэбнай дысцыпліны складае 5 заліковых адзінак.

Форма бягучай атэстацыі – **экзамен**.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Раздзел 1. Пераклад у сістэме літаратурных сувязей і міжкультурнай камунікацыі

Тэма 1.1. Мастацкі пераклад як асноўная форма літаратурных сувязей, а таксама як адна з важнейшых форм міжкультурнай камунікацыі. Літаратура – вызначальны складнік культуры. Літаратурны пераклад у Інтэрэн-прасторы.

Тэма 1.2. Магчымасці і рэалізацыя уласна літаратурных кантактаў. Значэнне іх у фарміраванні т.зв. “сусветнай літаратуры”. Параўнальнае вывучэнне літаратур свету. Агульная і параўнальная транслаталогія.

Раздзел 2. Перастварэнне літаратурна-мастацкіх твораў у параўнанні з іншымі відамі перакладу

Тэма 2.1. Пераклад мастацкі – пераклад навуковы, тэхнічны, грамадска-палітычны, публіцыстычны.

Тэма 2.2. Арыгінал мастацкага твора і яго пераклад: агульная і адносна вартасць тэкстаў. Запатрабаванасць і значэнне розных перакладаў. Творчае перастварэнне паэзіі, прозы, драматургіі. Адпаведная зададзенасць творчай метадалогіі жанравымі асаблівасцямі арыгінала. Узорныя пераклады ў рускай і беларускай традыцыях.

Раздзел 3. Спецыфіка літаратурнага перакладу пры дзвухмоўнасці

Тэма 3.1. Сутнасныя адрозненні лінгвістычнай і літаратуразнаўчай тэорый перакладу. Уласна беларускі практычны і тэарэтычны вопыт.

Тэма 3.2. Да пытання пра нацыянальныя тэорыі перакладу у сувязі са спецыфікай. Аўтапераклад і пераклад праз пераклад (з блізкароднасных моў – рускай і польскай) як тыпова беларускія з’явы.

Раздзел 4. Роля мастацкага перакладу ў славянскіх літаратурных узаемадзеяннях: гісторыя і сучасны стан

Тэма 4.1. Гістарычныя інтэрпрэтацыі існавання агульнаславянскай супольнасці. Прырода ідэі славянскага адзінства і актуалізаваны змест яе.

Тэма 4.2. Роля “салунскіх братоў” з іх вучнямі у запачаткаванні адзінства і камунікацыі. Значэнне кірыла-мефодзіеўскай спадчыны для беларусіў і ўсіх іншых славян.

Раздел 5. Найзначнейшыя з’явы ў гісторыі міжславянскіх літаратурных сувязяў

Тэма 5.1. Супольнасці славян, іх узаемаўплывы. Першы і другі паўднёва-славянскі ўплыў на славеснасць і культуру ўсходніх славян сярэднявечча. Уздзеянне адваротнага напрамку ў XVII – XVIII стагоддзях. Працэсы славянскага адраджэння ў XIX стагоддзі.

Тэма 5.2. Фарміраванне сучасных славянскіх нацый і асобных культур.

Раздел 6. Пэўныя заканамернасці ў развіцці міжславянскіх кантактаў

Эпоха актывізацыі сувязей паміж славянскімі культурамі і літаратурамі. Найбольш прыкметныя асобы “сувязнікоў”-літаратараў XIX – XX стст.: Я.Колар, А.Пушкін, А.Міцкевіч, П.П.Негаш, Т.Шаўчэнка, М.Багдановіч.

Раздел 7. Навуковае асэнсаванне сувязяў між славянамі

Тэма 7.1. Агульнае славяназнаўства і уяўленні пра канкрэтныя славянскія народы, іх культуры і славеснасць. Уклад вучоных розных краін: М.Баброўскі, П.Ё.Шафарык, Ё.Добраўскі, О.Бадзянскі, І.Сразнеўскі, В.Ягіч, Я.Карскі.

Раздел 8. Літаратурны пераклад і перакладазнаўства ў краіне вывучаемай мовы

Тэма 8.1. Сцвярджэнне канкрэтнай культуры і літаратуры ў шырэйшых кантэкстах. Залежнасць міжкультурнай камунікацыі ад геапалітычных умоў.

Тэма 8.2. Зменлівасць і нязменнасць арыенціраў пад уздзеяннем актуальнай палітыкі.

Раздел 9. Пераклад як фактар эвалюцыі нацыянальнай славеснасці

Тэма 9.1. Змена зместу паняццяў “традыцыі і наватарства”, “паскоранае развіццё літаратуры”, “узор мастацтва”. Сучаснае разуменне “імпарту ідэй” у адносінах да культуры і літаратуры. Запазычанні мастацкіх ідэй і навацый, канцэпцый развіцця мастацтва.

Раздел 10. Сучасныя айчынныя даследаванні міжкультурнай камунікацыі

Тэма 10.1. Запатрабаванасць сістэмнага навуковага асвятлення і асэнсавання прысутнасці беларускай літаратуры ў свеце, а таксама прысутнасці замежных літаратур у Беларусі. Вывучэнне двухбаковай камунікацыі з літаратурай краіны вывучаемай мовы на сучасным этапе.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Нумарраздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Формы кантролю ведаў
		лекцыі	практычныя заняткі		
1	2	3	4	5	9
Раз- дзел 1	Пераклад у сістэме літаратурных сувязей і міжкультурнай камунікацыі	2	4		
Тэма 1.1	Мастацкі пераклад як асноўная форма літаратурных сувязей, а таксама як адна з важнейшых форм міжкультурнай камунікацыі. Літаратура як вызначальны складнік культуры. Літаратурны пераклад у інтэрнэт-прасторы.	1	2		Вуснае апытанне
Тэма 1.2	Магчымасці і рэалізацыя ўласна літаратурных кантактаў. Значэнне іх у фарміраванні т.зв. “сусветнай літаратуры”. Параўнальнае вывучэнне літаратур свету. Агульная і параўнальная транслаталогія.	1	2		Ацэнка вусных адказаў на пытанні па тэме
Раз- дзел2	Перастварэнне літаратурна-мастацкіх твораў у параўнанні з іншымі відамі перакладу	2	2		
Тэма 2.1	Пераклад мастацкі – пераклад навуковы, тэхнічны, грамадска-палітычны, публіцыстычны...	1	1		

Тэма 2.2	Арыгінал мастацкага твора і яго пераклад: агульная і адносная вартасць тэкстаў. Запатрабаванасць і значэнне розных перакладаў. Творчае перастварэнне паэзіі, прозы, драматургіі. Адпаведная зададзенасць творчай метадалогіі перакладчыка жанравымі асаблівасцямі арыгінала. Узорныя пераклады ў рускай і беларускай традыцыях.	1	1	4 (ДН)	Адкрытае эўрыстычнае заданне кагнітыўнага тыпу (напісанне і абмеркаванне крытычнага артыкула) з размяшчэннем анатацыі створанага прадукту на адукацыйным партале LMS MOODLE Творчы міні-конкурс перакладчыцкага майстэрства з абмеркаваннем вынікаў на форуме адукацыйнага парталу LMS MOODLE
Раз- дзел 3	Спецыфіка літаратурнага перакладу пры дзвухмоўнасці	2	2		
Тэма 3.1	Сутнасныя адрозненні лінгвістычнай і літаратуразнаўчай тэорый перакладу. Уласна беларускі практычны і тэарэтычны вопыт.	1	1		Вуснае апытанне
Тэма 3.2	Да пытання пра нацыянальныя тэорыі перакладу у сувязі са спецыфікай. Аўтапераклад і пераклад праз пераклад (з блізкароднасных моў – рускай і польскай) як тыпова беларускія з’явы.	1	1		Ацэнка вусных адказаў на пытанні па тэме
Раз- дзел 4	Мастацкі пераклад і міжславянскія літаратурныя ўзаемадзеянні: гісторыя і сучасны стан	2	2		
Тэма 4.1	Гістарычныя інтэрпрэтацыі існавання агульнаславянскай супольнасці. Прырода ідэі славянскага адзінства і актуалізаваны змест яе.	1	1		Вуснае апытанне
Тэма 4.2	Роля “салунскіх братоў” з іх вучнямі у запачаткаванні адзінства і камунікацыі. Значэнне кірыла-мефодзіеўскай спадчыны для беларусаў і ўсіх іншых славян.	1	1		Калектыўны аналіз вусных паведамленняў з элементамі вучэбнай дыскусіі
Раз- дзел 5	Найзначнейшыя з’явы ў гісторыі міжславянскіх літаратурных сувязяў	2	4		

Тэма 5.1	Супольнасці славян, іх узаемаўплывы. Першы і другі паўднёва-славянскі ўплыў на славеснасць і культуру ўсходніх славян сярэднявечча. Уздзеянне адваротнага напрамку ў ХУП –ХУІІІ стагоддзях. Працэсы славянскага адраджэння ў ХІХ стагоддзі.	1	2		Тэсты
Тэма 5.2	Фарміраванне сучасных славянскіх нацый і асобных культур. Кантакты між імі.	1	2		
Раз- дзел 6 Тэма 6.1.	Пэўныя заканамернасці ў развіцці міжславянскіх кантактаў Эпоха актывізацыі сувязей паміж славянскімі культурамі і літаратурамі. Найбольш прыкметныя асобы “сувязнікоў”-літаратараў другой паловы ХІХ – ХХ стст.: Я.Колар, А.Пушкін, А.Міцкевіч, П.П.Негаш, Т.Шаўчэнка, М.Багдановіч...	2	2		Адкрытае эўрыстычнае заданне крэатыўнага тыпу
Раз- дзел 7 Тэма 7.1.	Навуковае асэнсаванне сувязяў між славянамі Агульнае славяназнаўства і уяўленні пра канкрэтныя славянскія народы, іх культуры і славеснасць. Уклад вучоных розных краін: М.Баброўскі, П.Ё.Шафарык, Ё.Добраўскі, О.Бадзянскі, І.Сразнеўскі В.Ягіч, Я.Карскі...	2	2		Вуснае апытанне
Раз- дзел 8	Літаратурны пераклад і перакладазнаўства ў краіне вывучаемай мовы.	2	4		
8.1	Сцвярджэнне канкрэтнай культуры і літаратуры ў шырэйшых кантэкстах. Залежнасць міжкультурнай камунікацыі ад геапалітычных умоў.	1	2		Праверка канспекту лекцыі
8.2	Зменлівасць і нязменнасць арыенціраў пад уздзеяннем актуальнай палітыкі.	1	2		
Раз- дзел 9	Пераклад як фактар эвалюцыі нацыянальнай славеснасці Змена зместу паняццяў “традыцыі і наватарства”, “паскоранае развіццё літаратуры”, “узор мастацтва”. Сучаснае разуменне	2	2		Пісьмовая работа

Тэма 9.1.	“імпарту ідэй” у адносінах да культуры і літаратуры. Запозычанні мастацкіх ідэй і навацый.				
Раз- дзел 10 Тэма 10.1.	Сучасныя айчынныя даследаванні міжкультурнай камунікацыі Запатрабаванасць сістэмнага навуковага асвятлення і асэнсавання прысутнасці беларускай літаратуры ў свеце, а таксама прысутнасці замежных літаратур у Беларусі. Двухбаковая камунікацыя з літаратурай краіны вывучаемай мовы на сучасным этапе.	2			Ацэнка вусных адказаў на пытанні па тэме з элементамі вучэбнай дыскусіі
	Усяго:	20	24	4	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

СПІС АСНОЎНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

- Адамовіч Г.Я., Казыра Л.А., Сакалоўскі У.Л., Чарота І.А. Беларуская савецкая літаратура за мяжой. – Мінск, 1988.
- Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. 5-е изд. – М., 2012.
- Гісторыя славянскіх літаратур і праблемы іх параўнальнага вывучэння: тэорыя і практыка / укладальнік П.І.Навойчык. – Мінск: БДУ, 2015.
- Оболенская Ю.Л. Художественный перевод и межкультурная коммуникация: учеб. пособие. – М., 2006. 2010.
- Факторович Д.Е. Основы теории художественного перевода. – Минск, 2009.
- Художественный перевод. Взаимодействие и взаимообогащение литератур. – Ереван, 1973.
- Чарота І.А. Пошук спрадвечнай існасці: Беларуская літаратура XX стагоддзя ў працэсах нацыянальнага самавызначэння. – Мінск, 1995.
- Чарота І.А. Мастацкі пераклад на беларускую мову (Асновы тэорыі і практычныя рэкамендацыі). Вучэбны дапаможнік. – Мн.: БДУ, 1997.
- Чарота І.А. Тэорыя і практыка мастацкага перакладу. – Мінск: БДУ, 2011.
- Чарота И.А. Белорусија и Србија: Трагом узајамног упознавања и деловања. – Шабац: Центар академске речи, 2016.

СПІС ДАДАТКОВАЙ ЛІТАРАТУРЫ

- Барт Р. Избранные работы. Семиотика, поэтика. – М., 1989.
- Бурак А. Л. Перевод и межкультурная коммуникация – 1. – М., 2010.
- Бурак А. Л. Перевод и межкультурная коммуникация – 2. – М., 2013.
- Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы. – М., 1979.
- Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. – М., 2017.
- Кравцов Н.И. Проблемы сравнительного изучения славянских литератур. – М., 1973.
- Ланчиков В. К. Огранка смысла. Очерки теории перевода (художественная литература и публицистика). – М., 2018.
- Лапцёнак І.Б. Творчая індывідуальнасць Язэпа Семяжона перакладчыка. – Мінск: ІЛ НАН, 2005 (Аўтарэферат канд. дысерт. Спецыяльнасць 10.01.01; 10.01.08).
- Мархель У. Прастора бачання і прастора памкнення: Перастварэнні санета Адама Міцкевіча “Акерманскія стэпы” // Роднае слова. 2003. № 2. С. 27-28.
- Миллер Л. В. Художественная картина мира и мир художественных текстов. – СПб., 2003.

Мірачыцкі Л.П. Беларуска-югаслаўскія культурныя і навуковыя сувязі. – Мінск, 1992.

Рагойша В.П. Проблемы перевода с близкородственных языков: Белорусско-русско-украинский поэтический взаимоперевод. – Мінск, 1980.

Семенов А. Л. Современные информационные технологии и перевод. – М., 2008.

Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М., 2000.

Терминология перевода: Толковый словарь-справочник переводческих терминов / Делиль Жан, Ли-Янке Ханнелоре, Кормье Моник К.; научн. координатор Аллиньюполь Клер; Перевод А.М.Горлатова, В.В.Колесникова, В. Штейнхаген. – Минск, 2003.

Флорин С. Муки переводческие. Практика перевода. – М., 1983.

Чайковский Р.Р. и др. Художественный перевод как вид межкультурной коммуникации. Основы теории. – Магадан, 2014.

Яскевіч А.С. Цяжкое мастацтва перакладу // Яскевіч А. Грانی майстэрства. – Мінск, 1974.

*

«Мосты» (Москва, 2004 - 2018) – журнал переводчиков.

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДУЕМЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ І МЕТОДЫКА ФАРМІРАВАННЯ ВЫНІКОВАЙ АДЗНАКІ

Адзнака за адказы на практычных занятках можа ўключаць у сябе паўнату адказу, наяўнасць аргументаў, прыкладаў з мастацкіх твораў і г.д.

Пры ацэнцы адкрытага (эўрыстычнага) задання неабходна ўлічваць: самабытнасць (арыгінальнасць) створанага адукацыйнага прадукта, даследаванне вывучаемага феномена з розных бакоў, інтэгрыраванне ведаў з розных галін, уменне цэласнага аналізу мастацкага тэкста, асобная значнасць дасягнутых вынікаў.

Пры ацэнцы тэматычных прэзентацый неабходна ўлічваць: арыгінальнасць створанага адукацыйнага прадукта, шматаспектнае даследаванне вывучаемай праблемы, міждысцыплінарны падыход, візуалізацыя і асобная значнасць дасягнутых вынікаў.

Выніковая адзнака фарміруецца на аснове:

1. Правілаў правядзення атэстацыі студэнтаў (Пастанова Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь № 53 ад 29.05.2012 г.);
2. Палажэння аб рэйтынгавай сістэме ацэнкі ведаў па дысцыпліне ў БДУ (Загад рэктара БДУ ад 18.08.2015 г. № 382-ОД);
3. Крытэрыяў ацэнкі ведаў студэнтаў (ліст Міністэрства адукацыі ад 22.12.2003 г.)

Формай бягучай атэстацыі па дысцыпліне “Мастацкі пераклад і міжкультурная камунікацыя” вучэбным планам прадугледжаны: 2 семестр – экзамен.

Пры фарміраванні выніковай адзнакі выкарыстоўваецца рэйтынгавая ацэка ведаў студэнтаў, якая дае магчымасць прасачыць і ацаніць дынаміку працэсу дасягнення мэтай навучання. Рэйтынгавая сістэма ацэньвання прадугледжвае выкарыстанне вагавых каэфіцыентаў для бягучага кантролю ведаў і бягучай атэстацыі студэнтаў па дысцыпліне.

Рэйтынгавая адзнака разлічваецца на аснове ацэнкі бягучай паспяховасці і экзаменацыйнай адзнакі з улікам іх вагавых каэфіцыентаў. Ацэнка бягучай паспяховасці складае 50%, экзаменацыйная адзнака – 50%.

Фарміраванне ацэнкі бягучай паспяховасці:

- адказы на практычных занятках – 50 %;
- напісанне творчай работы – 25 %;
- выкананне тэста – 25 %.

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ ДЛЯ КСР

Тэма 2.2 Арыгінал мастацкага твора і яго пераклад: агульная і адносная вартасць тэкстаў. Запатрабаванасць і значэнне розных перакладаў. Творчае перастварэнне паэзіі, прозы, драматургіі. Адпаведная

зададзенасць творчай метадалогіі перакладчыка жанравымі асаблівасцямі арыгінала. Узорныя пераклады ў рускай і беларускай традыцыях (4 г.)

Заданне: Наведаць НБ Рэспублікі Беларусь, абраць пераклады з канкрэтнай мовы (балгарскай, славенскай, сербскай) твораў Н.Гілевіча і А.Разанава, зрабіць аналіз гэтых перакладаў і размясціць гэтыя матэрыялы на форуме адукацыйнага партала LMS MOODLE. (2 г.)

Форма кантролю ведаў: адкрытае эўрыстычнае заданне кагнітыўнага тыпу (напісанне і абмеркаванне крытычнага артыкула).

Забеспячэнне на адукацыйным партале: інструкцыя па выкананні задання, прыклад аналізу перакладаў іншых пісьменнікаў, анатацыя створанага прадукту на форуме адукацыйнага парталу LMS MOODLE.

Заданне: Самастойны пераклад мастацкага твора малой формы (верша, байкі, апавядання, казкі, гумарэскі ... – *на выбар*) (2 г.).

Форма кантролю ведаў: творчы міні-конкурс перакладчыцкага майстэрства.

Забеспячэнне на адукацыйным партале: інструкцыя па выкананні задання, прыклады складання “падрадкавіка”, абмеркаванне створанага прадукту на форуме адукацыйнага парталу LMS MOODLE.

Прыкладная тэматыка практычных заняткаў па вучэбнай дысцыпліне

Раздзел 1. Пераклад у сістэме літаратурных сувязей і міжкультурнай камунікацыі (2 г.)

Тэма 1.1. Мастацкі пераклад як асноўная форма літаратурных сувязей. Літаратура як вызначальны складнік культуры. Літаратурны пераклад у інтэрнэт-прасторы.

Літаратура:

1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. 5-е изд. – М., 2012.
2. Оболенская Ю.Л. Художественный перевод и межкультурная коммуникация: учеб. пособие. – М., 2006. 2010.
3. Факторович Д.Е. Основы теории художественного перевода. – Минск, 2009.
4. Художественный перевод. Взаимодействие и взаимообогащение литератур. – Ереван, 1973.

Тэма 1.2. Магчымасці і рэалізацыя уласна літаратурных кантактаў (2 г.)

Значэнне іх у фарміраванні т.зв. “сусветнай літаратуры”. Параўнальнае вывучэнне літаратур свету. Агульная і параўнальная транслаталогія.

Літаратура:

1. Чарота І.А. Мастацкі пераклад на беларускую мову (Асновы тэорыі і практычныя рэкамендацыі). Вучэбны дапаможнік. – Мн.: БДУ, 1997.
2. Чарота І.А. Тэорыя і практыка мастацкага перакладу. – Мінск: БДУ, 2011.
3. Чарота И.А. Белорусија и Србија: Трагом узајамног упознавања и деловања. – Шабац: Центар академске речи, 2016.

Раздзел 2. Перастварэнне літаратурна-мастацкіх твораў у параўнанні з іншымі відамі перакладу (2 г.)

Тэма 2.1. Пераклад мастацкі – пераклад навуковы, тэхнічны, грамадска-палітычны, публіцыстычны.

Тэма 2.2. Арыгінал мастацкага твора і яго пераклад: агульная і адносная вартасць тэкстаў. Запатрабаванасць і значэнне розных перакладаў. Творчае перастварэнне паэзіі, прозы, драматургіі. Адпаведная зададзенасць творчай метадалогіі жанравымі асаблівасцямі арыгінала. Узорныя пераклады ў рускай і беларускай традыцыях.

Літаратура:

1. Мархель У. Прастора бачання і прастора памкнення: Перастварэнні санета Адама Міцкевіча “Акерманскія стэпы” // Роднае слова. 2003. № 2. С. 27-28.
2. Флорин С. Муки переводческие. Практика перевода. – М., 1983.
3. Яскевіч А.С. Цяжкое мастацтва перакладу // Яскевіч А. Грані майстэрства. – Мінск, 1974.

Раздзел 3. Спецыфіка літаратурнага перакладу пры дзвухмоўнасці (2 г.)

Тэма 3.1. Сутнасныя адрозненні лінгвістычнай і літаратуразнаўчай тэорый перакладу. Уласна беларускі практычны і тэарэтычны вопыт.

Тэма 3.2. Да пытання пра нацыянальныя тэорыі перакладу у сувязі са спецыфікай. Аўтапераклад і пераклад праз пераклад (з блізкароднасных моў – рускай і польскай) як тыпова беларускія з’явы.

Літаратура:

1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. 5-е изд. – М., 2012.
2. Кравцов Н.И. Проблемы сравнительного изучения славянских литератур. – М., 1973.
3. Ланчиков В. К. Огранка смысла. Очерки теории перевода (художественная литература и публицистика). – М., 2018.
4. Мірачыцкі Л.П. Беларуская-югаслаўскія культурныя і навуковыя сувязі. – Мінск, 1992.
5. Рагойша В.П. Проблемы перевода с близкородственных языков: Белорусско-русско-украинский поэтический взаимоперевод. – Мінск, 1980.

6. Чарота І.А. Мастацкі пераклад на беларускую мову (Асновы тэорыі і практычныя рэкамендацыі). Вучэбны дапаможнік. – Мн.: БДУ, 1997.

Раздзел 4. Мастацкі пераклад і міжславянскія літаратурныя ўзаемадзеянні: гісторыя і сучасны стан (2 г.)

Тэма 4.1. Гістарычныя інтэрпрэтацыі існавання агульнаславянскай супольнасці. Прырода ідэі славянскага адзінства і актуалізаваны змест яе.

Тэма 4.2. Роля “салунскіх братоў” з іх вучнямі у запачаткаванні адзінства і камунікацыі. Значэнне кірыла-мефодзіеўскай спадчыны для беларусіў і ўсіх іншых славян.

Літаратура:

1. Гісторыя славянскіх літаратур і праблемы іх параўнальнага вывучэння: тэорыя і практыка / укладальнік П.І.Навойчык. – Мінск: БДУ, 2015.

2. Рагойша В.П. Проблемы перевода с близкородственных языков: Белорусско-русско-украинский поэтический взаимоперевод. – Мінск, 1980.

3. Терминология перевода: Толковый словарь-справочник переводческих терминов / Делиль Жан, Ли-Янке Ханнелоре, Кормье Моник К.; научн. координатор Аллинёполь Клер; Перевод А.М.Горлатова, В.В.Колесникова, В. Штейнхаген. – Минск, 2003.

Раздзел 5. Найзначнейшыя з’явы ў гісторыі міжславянскіх літаратурных сувязяў (2 г.)

Тэма 5.1. Супольнасці славян, іх узаемаўплывы. Першы і другі паўднёва-славянскі ўплыў на славеснасць і культуру ўсходніх славян сярэднявечча. Уздзеянне адваротнага напрамку ў XVII –XVIII стагоддзях. Працэсы славянскага адраджэння ў XIX стагоддзі.

Тэма 5.2. Фарміраванне сучасных славянскіх нацый і асобных культур (2 г.)

Літаратура:

1. Гісторыя славянскіх літаратур і праблемы іх параўнальнага вывучэння: тэорыя і практыка / укладальнік П.І.Навойчык. – Мінск: БДУ, 2015.

2. Рагойша В.П. Проблемы перевода с близкородственных языков: Белорусско-русско-украинский поэтический взаимоперевод. – Мінск, 1980.

3. Терминология перевода: Толковый словарь-справочник переводческих терминов / Делиль Жан, Ли-Янке Ханнелоре, Кормье Моник К.; научн. координатор Аллинёполь Клер; Перевод А.М.Горлатова, В.В.Колесникова, В. Штейнхаген. – Минск, 2003.

Раздзел 6. Пэўныя заканамернасці ў развіцці міжславянскіх кантактаў (2 г.)

Эпоха актывізацыі сувязей паміж славянскімі культурамі і літаратурамі. Найбольш прыкметныя асобы “сувязнікоў”-літаратараў XIX – XX стст.: Я.Колар, А.Пушкін, А.Міцкевіч, П.П.Негаш, Т.Шаўчэнка, М.Багдановіч.

Літаратура:

Рагойша В.П. Проблемы перевода с близкородственных языков: Белорусско-русско-украинский поэтический взаимоперевод. – Мінск, 1980.

Семенов А. Л. Современные информационные технологии и перевод. – М., 2008.

Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М., 2000.

Терминология перевода: Толковый словарь-справочник переводческих терминов / Делиль Жан, Ли-Янке Ханнелоре, Кормье Моник К.; научн. координатор Аллинёполь Клер; Перевод А.М.Горлатова, В.В.Колесникова, В. Штейнхаген. – Минск, 2003.

Раздзел 7. Навуковае асэнсаванне сувязяў між славянамі (2 г.)

Тэма 7.1. Агульнае славяназнаўства і уяўленні пра канкрэтныя славянскія народы, іх культуры і славеснасць. Уклад вучоных розных краін: М.Баброўскі, П.Ё.Шафарык, Ё.Добраўскі, О.Бадзянскі, І.Сразнеўскі, В.Ягіч, Я.Карскі.

Літаратура:

Художественный перевод. Взаимодействие и взаимообогащение литератур. –Ереван, 1973.

Чарота І.А. Пошук спрадвечнай існасці: Беларуская літаратура XX стагоддзя ў працэсах нацыянальнага самавызначэння. – Мінск, 1995.

Чарота І.А. Мастацкі пераклад на беларускую мову (Асновы тэорыі і практычныя рэкамендацыі). Вучэбны дапаможнік. – Мн.: БДУ, 1997.

Чарота І.А. Тэорыя і практыка мастацкага перакладу. – Мінск: БДУ, 2011.

Чарота И.А. Белорусија и Србија: Трагом узајамног упознавања и деловања. – Шабац: Центар академске речи, 2016.

Раздзел 8. Літаратурны пераклад і перакладазнаўства ў краіне вывучаемай мовы (4 г.)

Тэма 8.1. Сцвярджэнне канкрэтнай культуры і літаратуры ў шырэйшых кантэкстах. Залежнасць міжкультурнай камунікацыі ад геапалітычных умоў.

Тэма 8.2. Зменлівасць і нязменнасць арыенціраў пад уздзеяннем актуальнай палітыкі.

Літаратура:

Художественный перевод. Взаимодействие и взаимообогащение литератур. –Ереван, 1973.

Чарота І.А. Пошук спрадвечнай існасці: Беларуская літаратура XX стагоддзя ў працэсах нацыянальнага самавызначэння. – Мінск, 1995.

Чарота І.А. Мастацкі пераклад на беларускую мову (Асновы тэорыі і практычныя рэкамендацыі). Вучэбны дапаможнік. – Мн.: БДУ, 1997.

Чарота І.А. Тэорыя і практыка мастацкага перакладу. – Мінск: БДУ, 2011.

Чарота И.А. Белорусија и Србија: Трагом узајамног упознавања и деловања. – Шабац: Центар академске речи, 2016.

Зарыентаваныя на практыку творчыя заданні

1. Падабраць на мове спецыяльнасці адпаведнікі ці заменнікі да беларускіх паняццяў:

Галавасек, Дзяды, Каляда, Купалле, Наўскі Вялікдзень, Спас, Ушэсце; гуканне вясны, дажынкi, зажынкi, кірмаш, талака;

кніга – буквар – лемантар – хрэстаматыя – чытанка – падручнік – дапаможнік – даведнік;

вучань – школьнік – шкаляр – навучэнец – чаляднік – пэтэвушнік – гімназіст – ліцэіст – студэнт – аспірант;

2. Вызначыць сінанімічныя рады рускіх слоў з асноўным значэннем *дом, лошадь, любовь, обман, страх, родственник; плохой, хороший, умный, честный; есть, идти, трудиться, умереть...* і перакласці ўсе сінанімы на беларускую мову.

3. Складзі слоўнічак міжмоўных амонімаў у беларускай і іншаславянскай мовах на літару А,....Я.

АПИСАННЕ І НАВАЦЫЙНЫХ ПАДЫХОДАЎ І МЕТАДАЎ ДА ВЫКЛАДАННЯ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу выкарыстоўваюцца:

1. **Эўрыстычны падыход**, які мае на мэце:

- ажыццяўленне студэнтамі асобасна-значных адкрыццяў акаляючага свету;
- дэманстрацыю шматстайнасці рашэнняў большасці прафесійных задач і жыццёвых праблем;
- творчую самарэалізацыю навучэнцаў у працэсе стварэння адукацыйных прадуктаў;
- індывідуалізацыю навучання праз магчымасць самастойна ставіць мэты, ажыццяўляць рэфлексію асабістай адукацыйнай дзейнасці.

2. **Практыка-арыентаваны падыход**, які мае на мэце:

- засваенне зместу адукацыі праз рашэнне практычных задач;
- набыццё навыкаў эфектыўнага выканання розных відаў прафесійнай дзейнасці;
- арыентацыю на генерыраванне ідэй, рэалізацыю індывідуальных (групавых) студэнцкіх праектаў;
- выкарыстанне працэдур, спосабаў ацэньвання, якія фіксуюць сфарміраванасць прафесійных кампетэнцый.

3. **Метад праектнага навучання**, які мае на мэце:

- спосаб арганізацыі вучэбнай дзейнасці студэнтаў, які развівае актуальныя для вучэбнай і прафесійнай дзейнасці навыкі планавання, самаарганізацыі, супрацоўніцтва і накіраваны на стварэнне асабістага прадукта;
- набыццё навыкаў для рашэння даследчых творчых, сацыяльных і камунікатыўных задач.

4. **Метады і прыёмы развіцця крытычнага мыслення**, якія ўяўляюць з сябе сістэму, якая фарміруе навыкі работы з інфармацыяй у працэсе чытання і пісьма; разумення інфармацыі як адпраўной, а не канчатковай кропкі крытычнага мыслення.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЕКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ НАВУЧЭНЦАЎ

Для арганізацыі самастойнай работы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне “Мастацкі пераклад і міжкультурная камунікацыя” неабходна выкарыстоўваць сучасныя інфармацыйныя рэсурсы: размясціць на адукацыйным партале комплекс вучэбных і вучэбна-метадычных матэрыялаў (вучэбна-праграмныя матэрыялы, вучэбныя выданні для тэарэтычнага вывучэння дысцыпліны, матэрыялы бягучага кантролю і бягучай атэстацыі, якія дазваляюць вызначыць адпаведнасць вучэбнай дзейнасці студэнтаў патрабаванням адукацыйных стандартаў вышэйшай адукацыі і вучэбна-праграмнай дакументацыі, у тым ліку пытанні да падрыхтоўкі да заліку, заданні, тэсты, пытанні для самакантролю,

тэматыка рэфератаў і інш., спіс рэкамендуемай літаратуры, інфармацыйных рэсурсаў і інш.

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДА ЭКЗАМЕНА

1. Мастацкі пераклад як асноўная форма літаратурных сувязей, а таксама як адна з важнейшых форм міжкультурнай камунікацыі.
2. Літаратура як вызначальны складнік культуры.
3. Літаратурны пераклад у інтэрнэт-прасторы.
4. Параўнальнае вывучэнне літаратур свету. Агульная і параўнальная транслаталогія.
5. Перастварэнне літаратурна-мастацкіх твораў у параўнанні з іншымі відамі перакладу
6. Арыгінал мастацкага твора і яго пераклад: агульная і адносная вартасць тэкстаў.
7. Запатрабаванасць і значэнне розных перакладаў аднаго мастацкага твора.
8. Зададзенасць творчай метадалогіі перакладчыка жанравымі асаблівасцямі арыгінала.
9. Узорныя пераклады ў рускай і беларускай традыцыях.
10. Сутнасныя адрозненні лінгвістычнай і літаратуразнаўчай тэорый перакладу.
11. Уласна беларускі практычны і тэарэтычны вопыт перакладазнаўства.
12. Спецыфіка літаратурнага перакладу пры дзвухмоўнасці.
13. Да пытання пра нацыянальныя тэорыі перакладу у сувязі з беларускай спецыфікай.
14. Аўтапераклад і пераклад праз пераклад (з блізкароднасных моў – рускай і польскай) як тыпова беларускія з’явы.
15. Мастацкі пераклад і міжславянскія літаратурныя узаемадзеянні: гісторыя і сучасны стан.
16. Роля “салунскіх братоў” з іх вучнямі у запачаткаванні адзінства і камунікацыі. Значэнне кірыла-мефодзіеўскай спадчыны для беларусіў і ўсіх іншых славян.
17. Найзначнейшыя з’явы ў гісторыі міжславянскіх літаратурных сувязяў.
18. Фарміраванне сучасных славянскіх нацый і асобных культур. Кантакты між імі.
19. Пэўныя заканамернасці ў развіцці міжславянскіх кантактаў.
20. Найбольш прыкметныя асобы “сувязнікоў”-літаратараў у XIX – XX стст.
21. Уяўленні пра канкрэтныя славянскія народы, іх культуры і славеснасць дзякуючы перакладу і перакладазнаўству.
22. Дзвухмоўнасць і аўтапераклад як феномен літаратурнага працэсу Беларусі 1970-1990-х гадоў.

23. Ператлумачэнне ператлумачэння як з'ява і тэндэнцыя [У якасці прыклада – канкрэтны твор, перакладзены пры пасрэдніцтве рускай мовы].
24. Літаратурны пераклад і перакладазнаўства ў краіне вывучаемай мовы.
25. Залежнасць міжкультурнай камунікацыі ад геапалітычных умоў.
26. “Імпарт ідэй” у адносінах да культуры і літаратуры.
27. Сучасныя айчынныя даследаванні міжкультурнай камунікацыі.

**ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБнай ПРАГРАМЫ
ЎСТАНОВЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ**

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пракола)
Гісторыя беларускай літаратуры	Кафедра гісторыі беларускай літаратуры	няма	Зацвердзіць Пракакол № 6 ад 06.12.2018 г.
Гісторыя руускай літаратуры	Кафедра руускай літаратуры	няма	Зацвердзіць Пракакол № 6 ад 06.12.2018 г.

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЭНЫ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
ЎСТАНОВЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ
на ____/____ вучэбны год

№№ пп	Змены і дапаўненні	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры
(пратакол № ____ ад _____ 20__ г.)

Загадчык кафедры

К.ф.н., дацэнт _____
(ступень, званне) (подпіс)

Т. А. Марозава
(Ініцыялы, прозвішча)

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

прафесар

(ступень, званне)

_____ І.С. Роўда
(подпіс) (Ініцыялы)